

Інформаційно-аналітична довідка щодо основних тенденцій економічного розвитку регіону

1. Промислове виробництво.

На підконтрольній українській владі території залишилась незначна частка таких галузей як вугільна промисловість, виробництво будівельних матеріалів, харчова та легка промисловість. За попередніми даними Держстату України, кількість промислових підприємств у 2017 році склала 493, з них: 4 – великі, 79 – середні та 410 – малі (в т. ч. мікропідприємства).

Основні підприємства зосереджені у містах Северодонецьк, Рубіжне, Лисичанськ, Кременна, питома вага яких в загальному обсязі реалізованої промислової продукції області майже 50,0 %.

Середньооблікова кількість працюючих у промисловому комплексі у грудні 2018 року склала 33,9 тис. осіб, зменшення до попереднього місяця – 0,2 %.

Заробітна плата штатних працівників в середньому за грудень 2018 року склала 8166,5 грн, що на 10,0 % більше від попереднього місяця та на 6,5 % менше від середнього рівня по регіону.

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2018 рік склав 22,8 млрд грн, що становить 0,9 % від загальнодержавного.

Індекс промислової продукції у 2018 році порівняно з 2017 роком становив 82,0 % (2017 до 2016 року – 69,0 %).

На зазначений показник вплинуло зниження обсягів виробництва у 2-х основних галузях економіки: «Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення» та «Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів», базовим підприємством яких є ПАТ «Алчевський металургійний комбінат».

Внаслідок тимчасового припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення, що унеможливорює отримувати сировину та реалізовувати готову продукцію, з березня 2017 року зупинив виробничу діяльність ПАТ «Алчевський металургійний комбінат».

ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот», одне з основних підприємств хімічної галузі області, працює неритмічно та надає послуги тільки з переробки давальницької сировини.

Практично все виробництво **хімічних речовин і хімічної продукції** зосереджено на території, підконтрольній українській владі. Основними підприємствами є: ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот», ТОВ «Рубіжанський трубний завод», ТОВ «НВО «Склопластик», ТОВ НВП «Зоря».

У січні-грудні 2018 року підприємствами галузі вироблено товарної продукції на суму:

- ТОВ НВП «Зоря» – 991,3 млн грн (125,7 % до аналогічного періоду 2017 року);
- ТОВ «НВО «Северодонецький Склопластик» – 229,4 млн грн (111,6 %);

- ВКФ ТОВ «ТАНА» – 104,4 млн грн (115,6 %);
- ТОВ НВФ «Мікрохім» – 294,2 млн грн (95,9 %);
- ПАТ «Рідкісні гази» – 2,7 млн грн (12,9 %);
- ТОВ «Рубіжанський трубний завод» – 14,3 млн грн (127,7 % до аналогічного періоду 2017 року).

За рахунок переробки давальницької сировини на ПрАТ «Северодонецьке об'єднання Азот» за 2018 рік вироблено товарної продукції у діючих цінах на суму 410,4 млн грн (у 2017 році – 661,5 млн грн).

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 14,5 %.

Основні підприємства галузі **машинобудування**, що працюють на території підконтрольній українській владі: ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод», ПрАТ «СНВО «Імпульс», ТОВ НВП «Мікротерм», ТДВ «Северодонецький завод хімічного нестандартизованого обладнання».

За 2018 рік ПрАТ «СНВО «Імпульс» вироблено товарної продукції на суму 1962,7 млн грн (у 1,5 рази більше 2017 року), ТОВ НВП «Мікротерм» – 12,8 млн грн (93,4 % до 2017 року).

На ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод» у 2018 році обсяг товарної продукції склав 1677,3 млн грн. Виготовлено 1187 нових вагонів, відремонтовано 798 піввагонів, вироблено запасних частин та надано послуг на суму майже 32,8 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 15,9 %.

На території підконтрольній українській владі в галузі **текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів** працюють ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ, ФОП Смалій м. Рубіжне, ТОВ «Рубіжанська панчішна мануфактура», ТОВ «Старобільська швейна фабрика» та інші малі підприємства, які мають незначний вплив на обсяги виробництва.

За підсумками роботи у 2018 році темп росту промислової продукції підприємств галузі до 2017 року складає:

- ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ – 118,8 %;
- ФОП Смалій м. Рубіжне – 107,3%.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 0,5 %.

Основне підприємство в галузі **виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність**, яке виробляє 95,0 % обсягів товарної продукції – ПрАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат».

Протягом 2018 року вироблено товарної продукції на суму 4597,1 млн грн (128,4 % до 2017 року).

Частка в структурі реалізації промислового виробництва – 20,6 %.

Добувна промисловість

На території підконтрольній українській владі працюють 4 шахти ПАТ «Лисичанськвугілля» та 4 шахти ДП «Первомайськвугілля».

За 2018 рік видобуто 492,3 тис. тонн вугілля, що на 24,8 % більше ніж у 2017 році, у тому числі:

- ПАТ «Лисичанськвугілля» – 290,0 тис. тонн (126,0 % до 2017 року);
- ДП «Первомайськвугілля» – 202,3 тис. тонн (123,9 %).

У січні-листопаді 2018 року вугледобувними підприємствами реалізовано 302,7 тис. тонн вугільної продукції, що становить 123,7 % до 2017 року.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 7,6 %.

Електроенергетичну галузь економіки області представляють:

- енергогенеруючі підприємства – ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго», ДП «Северодонецька ТЕЦ», блок-станції підприємств (ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Зоря», які виробляють електроенергію для власних потреб);

- енергопостачальні підприємства – ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» та Луганська філія ДП «Регіональні електричні мережі».

Свою діяльність підприємства галузі здійснюють у рамках Оптового ринку електроенергії України.

Через знаходження ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго» в зоні бойових дій пошкоджено значну кількість ліній електромереж (на балансі підприємства 20 повітряних ліній, з них 8 – 110 кВ та 12 – 220 кВ. В робочому стані 12 ліній: 7 ліній – 220 кВ та 5 ліній – 110 кВ. У роботі одна лінія 220 кВ і 5 ліній 110 кВ. На станції 6 енергоблоків, 2 з яких знаходяться в роботі з видачею навантаження 350 МВт/добу.

За січень-грудень 2018 року генеруючими потужностями області вироблено 2501,1 млн кВт·год. електроенергії, що складає 89,0 % до аналогічного періоду 2017 року (2810,6 млн кВт·год.).

У січні-грудні 2018 року з ДП «Енергоринок» одержано електроенергії (брутто) 1783,3 млн кВт·год (з урахуванням незалежних постачальників), це 105,5 % до аналогічного періоду 2017 року (1690,1 млн кВт·год).

Споживачами ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» за 12 місяців 2018 року спожито електроенергії 867,1 млн кВт·год на суму 1598,0 млн грн, сплачено 1535,7 млн грн, рівень розрахунків – 96,1 % (за січень-грудень 2017 року – 88,8 %), в т.ч:

– промисловість – нараховано 362,9 млн грн, сплачено 331,2 млн грн, рівень розрахунків – 91,3 %;

– підприємства житлово-комунального господарства – нараховано 300,3 млн грн, сплачено 297,7 млн грн – 99,1 %;

– сільгоспспоживачи – нараховано 20,5 млн грн, сплачено 17,6 млн грн, рівень розрахунків 85,6 %;

– підприємства та організації державного бюджету – нараховано 55,6 млн грн, сплачено 55,8 млн грн – 100,3 %;

– підприємства та організації місцевого бюджету – нараховано 98,0 млн грн, сплачено 97,8 млн грн – 99,8 %;

– населення (без урахування пільг) – нараховано 577,7 млн грн, сплачено 562,7 млн грн – 97,4 %;

– інші споживачі – нараховано 183,0 млн грн, сплачено 173,0 млн грн – 94,5 %.

Заборгованість споживачів підконтрольної території за спожиту електроенергію перед ТОВ «ЛЕО» станом на 01.01.2019 року – 758,0 млн грн.

Луганською філією ДП «Регіональні електричні мережі» за січень-грудень 2018 року підприємствам вугільної промисловості регіону та іншим споживачам відпущено електроенергії 168,9 млн кВт·год на суму 352,8 млн грн, сплачено 7,9 млн грн, рівень розрахунків – 2,2 % (за аналогічний період 2017 року – 2,7 %).

Газова промисловість

ПАТ «Луганськгаз» здійснює діяльність з постачання та транспортування природного газу розподільними трубопроводами в межах області.

Компанія забезпечує закупівлю й поставку газу населенню, бюджетним установам, промисловим споживачам, громадським організаціям, експлуатацію розподільних газових мереж області, виконує роботи з газифікації об'єктів і населених пунктів регіону.

Протягом січня-грудня 2018 року видобуто на газоконденсатних родовищах області 172,7 млн м³ природного газу.

В області загалом за січень-грудень 2018 року спожито 651,7 млн м³ природного газу (з урахуванням транспортування по прямим трубам – 181,5 млн м³). Промисловим комплексом області спожито природного газу 274,1 млн м³.

Станом на 01.01.2019, за інформацією ПАТ «Луганськгаз», рівень розрахунків споживачів за спожитий природний газ з початку року (без розподілу природного газу) складає 87,3 % (нараховано 1811,4 млн грн, сплачено 1581,7 млн грн), в тому числі:

- населення розраховувалося на 87,7 % (нараховано 1780,0 млн грн, сплачено 1561,6 млн грн);
- бюджетні установи – 61,9 % (нараховано 29,3 млн грн, сплачено 18,2 млн грн);
- промислові підприємства – 88,0 % (нараховано 1,7 млн грн, сплачено 1,5 млн грн).

Станом на 22.01.2019, за інформацією НАК «Нафтогаз України», теплопостачальні підприємства області розраховувалися за поставлений природний газ на 32,1 % (спожито 94,3 млн м³, нараховано 649,0 млн грн, сплачено 208,2 млн грн).

На обсяги виробництва та реалізації промислової продукції впливають наступних фактори:

- відсутність бюджетного фінансування вугледобувних підприємств;
- низька ціна на вугільну продукцію державних вугледобувних підприємств;
- ізолюваність регіону від Об'єднаної енергетичної системи України;
- неконкурентоспроможність продукції через непромірно високу ціну на газ, який використовується у якості сировини;
- велика кількість пошкоджених газопроводів та споруд;
- виникнення енергетичних та логістичних проблем.

У 2018 році проведено роботу щодо сприяння сталому розвитку промислового комплексу регіону.

Для встановлення надійного електропостачання та відновлення сталої роботи вищезазначених провідних підприємств регіону (ПрАТ «ЛИНІК», ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання «Азот») продовжено координацію робіт щодо будівництва підстанції ПС 500 кВ «Кремінська» із заходами ПЛ 500 кВ «Донбаська-Донська» та ПЛ 220 кВ «Кремінська-Ювілейна».

З метою покращання виробничо-господарської діяльності промислових підприємств регіону за ініціативою облдержадміністрації було проведено 14 нарад та 5 зустрічей.

Переробкою сільськогосподарської продукції у Луганській області займаються 118 підприємств малого та середнього бізнесу у 8 підгалузях: хлібопекарська, борошномельно-круп'яна, олійно-жирова, м'ясна, молочна, пиво-безалкогольна, комбікормова, кондитерська.

Для забезпечення потреб населення області виробляються майже всі види продовольства, окрім цукру, спирту, лікєро-горілочаних виробів, консервів, риби та продуктів дитячого харчування.

Для підприємств харчової промисловості характерне неповне завантаження виробничих потужностей в галузях: молочна промисловість – близько 30 %, хлібопекарська – 50 %, виробництво олії – 35 %.

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках станом на 31.01.2019 впроваджено систему управління безпекою продуктів харчування (НАССР) та систему управління якості відповідно до вимог міжнародних стандартів (ISSO серії 9000 та 22000) на 11 підприємствах харчової та переробної промисловості в галузях: олійно-жирова – 3 та інші – 8.

В стадії впровадження та застосування принципів НАССР перебувають 11 підприємств, зокрема: в молочній галузі – 2 підприємства, в пивоварній галузі – 1, в хлібопекарській – 5, в м'ясопереробній – 1, інші – 2.

Молокопереробна галузь представлена чотирма підприємствами: ПрАТ «Біловодський МРЗ», ПП «Продгрупсервіс», ПАТ «Старобільський молокозавод», ТОВ «Марківський сироробний завод», виробнича потужність яких становить 135 тис. тонн на рік. Асортимент виробленої продукції – понад 90 найменувань.

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, за 2018 рік вироблено: масла вершкового жирністю не більше 85 % – 901 тонну, що становить 107,9 % до оду 2017 року; молока та вершків незгущених й без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1 %, але не більше 6 % – 1593 тонни або 84,2 % до 2017 року; молока і вершків коагульованих, йогурту, кефіру, сметани та інших ферментованих продуктів – 403 тонни (103,1 %), сиру свіжого неферментованого – 47 тонн (102,2 %).

Зростання виробництва молочних продуктів відбулося за рахунок зменшення вивозу молочної сировини за межі області.

Олійно-жирова галузь області представлена 5 провідними підприємствами (ТОВ «Сватівська олія», ТОВ «Агро Кепітал Груп ЛТД», ТОВ «Слобожанський завод продтоварів», ТОВ «Старобільський завод

продовольчих товарів», ТОВ «Троїцький маслопресовий завод») та понад 20 мініцехами, виробничі потужності яких дозволяють переробляти 390 тис. тонн сировини. За 2018 рік підприємствами вироблено 97,6 тис. тонн олії соняшникової нерафінованої та її фракцій (крім хімічно модифікованих), що становить 94,6 % до 2017 року. Поточний маркетинговий рік характеризується скороченням виробництва олії соняшникової через зменшення валового збору насіння соняшнику урожаю 2017 року та відповідно його переробки. Врожай соняшнику 2018 року дасть змогу поступово нарощувати виробництво продукції галузі.

Провідними підприємствами борошномельно-круп'яної промисловості (ТОВ «Айдарський пекар» та ТОВ «Айдар Милам») за 2018 рік вироблено 30,1 тис. тонн борошна. Через зниження купівельної спроможності населення та, відповідно, зменшення попиту, продукції виготовлено на 5,3 % менше, ніж у 2017 році.

Хлібопекарська галузь представлена 50 підприємствами з річною потужністю 65,8 тис. тонн. Асортимент продукції, що випускається, налічує більше 300 найменувань хлібобулочних та кондитерських виробів. За 2018 рік вироблено 7,8 тис. тонн хліба та хлібобулочних виробів (83,1 % до 2017 року). Одним з факторів скорочення виробництва є відкриття міні пекарень при супермаркетах, які поступово нарощують виробництво, хлібобулочні вироби випікаються малими підприємствами, які працюють на єдиному податку та не звітують до органів статистики щодо об'ємів виробництва. В сільській місцевості значна частина населення випікає хліб в домашніх умовах (до 10,0 %).

Пріоритетними напрямками подальшого розвитку підприємств харчової та переробної промисловості є: завантаження існуючих потужностей виробництва; впровадження новітніх технологій; технічне переоснащення підприємств; поліпшення якості та розширення асортименту продукції.

Оптову закупівлю зернових та технічних культур на території області здійснюють ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Кернел Трейд», Компанії «Каргілл», «Серна», ПАТ «Аграрний фонд» та ПрАТ «Агротон».

В області існує 19 елеваторів, загальна потужність яких складає 795,8 тис. тонн, з них – 14 діючих потужністю 635,7 тис. тонн.

На 31.01.2019 року завантаженість елеваторів складає 82,5 %. На території області існує чотири перевалочних пункти зернових та масляничних культур:

- пункт «Левада» (м. Северодонецьк), потужність перевантаження становить 0,9 тис. тонн на добу;
- перевантажувальний комплекс компанії «Нібулон» (м. Сватове) потужністю 4 тис. тонн на добу;
- перевантажувальний комплекс ТОВ «Східзерноальянс» (м. Сватове) потужністю 2 тис. тонн на добу
- пункт ТОВ «Красноріченське» (Кремінський район), потужність перевантаження становить 0,3 тис. тонн на добу.

2. Інвестиційна діяльність.

За даними, оприлюдненими Державною статистикою України, обсяги освоєних **капітальних інвестицій** у січні-вересні 2018 року підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування склали 1770,5 млн грн, або 0,5 % від загального обсягу по Україні (січень-вересень 2017 року – 0,7 %), що у порівнянних цінах на 3,1 % менше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період попереднього року.

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 67,7 % загального обсягу. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 27,6 % капітальних інвестицій.

Вагомі частки капітальних інвестицій освоєно в машини, обладнання, інвентар та транспортні засоби – 64,6 % усіх інвестицій, у будівлі та споруди – 27,7 %. На капітальний ремонт активів спрямовано 120,8 млн грн капітальних інвестицій (15,8 % від загального обсягу).

Найбільшу частку капітальних інвестицій (769,8 млн грн, або 43,5 %) освоєно підприємствами сільського, лісового та рибного господарства. Підприємства промисловості витратили 397,2 млн грн (22,4 %).

У зв'язку з наявністю на території області збройного конфлікту значно скоротилася інвестиційна активність іноземних інвесторів по усіх галузях промисловості та інших сферах економічної діяльності. Це стосується іноземних інвесторів як з країн ЄС, так і з країн СНД. Через ускладнення технологічного й виробничого процесу, виникнення логістичних проблем більшість підприємств, які займаються залученням іноземних інвестицій, значно або повністю скоротили свою діяльність у цьому напрямку.

За даними, оприлюдненими Державною статистикою України, обсяг залучених з початку інвестування **прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу) в економіку Луганської області станом на 01.10.2018 склав 435,5 млн дол. США, що на 0,6 % менше обсягів інвестицій на початок року та становить 1,4 % до загального підсумку по Україні. Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу населення наростаючим підсумком з початку інвестування на 01.10.2018 склав 200,0 дол. США, що на 0,6 % менше до початку року (на 01.01.2018 – 201,2 дол. США).

У січні-вересні 2018 року в економіку Луганської області іноземними інвесторами було вкладено 1,4 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Інвестиції надійшли із декількох країн світу. Із країн ЄС внесено 416,8 млн дол. США інвестицій (95,7 % загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 18,7 млн дол. США (4,3 %).

За даними Головного управління статистики у Луганській області, однією з найбільших країн-інвесторів, на яку припадає 84,3 % від загального обсягу прямих інвестицій області є Кіпр (366,9 млн дол. США). Також найбільші обсяги прямих інвестицій в область були залучені з таких країн: Велика

Британія, Іспанія, Швейцарія, Німеччина та Панама, які склали 10,5 % від загального обсягу прямих інвестицій.

На підприємствах промисловості зосереджено 359,8 млн дол. США (82,6 % загального обсягу прямих інвестицій в область), у т.ч. переробної – 304,0 млн дол. США, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 58,0 млн дол. США; водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 22,1 млн дол. США, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 19,3 млн дол. США.

Активізація інвестиційної діяльності є однією з основних умов оздоровлення та розвитку регіональної економіки, рушійною силою її інтеграції у світове господарство за рахунок оновлення основних фондів, переведення капіталів з одних сфер в інші, передачі технологій, інновацій та управлінського досвіду.

Основними причинами зниження активності інвестиційної діяльності є:

- відсутність системного підходу до державного та регіонального управління розвитком інвестиційної сфери, зниження фінансових можливостей бюджетів усіх рівнів;

- несприятливий інвестиційний клімат (економічна та фінансова нестабільність, недостатня розвиненість ринків капіталу, слабка розвиненість фондового ринку, відсутність системи гарантій захисту інвестицій);

- недосконала законодавча база, часта зміна, суперечливість, неповнота та неоднозначність трактування чинних законів і нормативно-правових актів, наявність значної кількості відомчих документів;

- відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства в інвестуванні;

- недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності;

- нерозвиненість інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку.

Залучення іноземних інвестицій в економіку регіону можливе за умови стабілізації економіки та фінансової системи, активізації євроінтеграційних процесів в Україні, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону та привабливих умов ведення бізнесу.

Для забезпечення постійної та ефективної горизонтальної взаємодії між заінтересованими органами виконавчої влади в процесі залучення іноземних інвестицій та супроводу інвесторів, а також з метою поширення детальної інформації щодо інвестиційних можливостей і переваг Луганського регіону у січні 2019 року були проведені наступні заходи.

Відбулася зустріч з представником ДУ «Юкрейнінвест» Олексієм Іванченко, під час якої обговорювалися питання щодо можливих шляхів співпраці між облдержадміністрацією та ДУ «Юкрейнінвест», підготовки пропозицій земельних ділянок, відведених під інвестування, створення індустріальних парків, розповсюдження інвестиційних продуктів області, визначення найбільш активних стейкхолдерів, які потребують підвищення інституційної спроможності для залучення прямих іноземних інвестицій.

Триває опрацювання питання щодо налагодження співпраці з галузевими асоціаціями, Європейським банком реконструкції та розвитку.

3. Зовнішня торгівля (експорт та імпорт товарів).

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, **оборот зовнішньої торгівлі товарами** області у січні-листопаді 2018 року становив 440,2 млн дол. США і зменшився порівняно з аналогічним періодом 2017 року на 3,1 %.

Обсяги експорту товарів у січні-листопаді 2018 року становили 189,0 млн. дол. США та у порівнянні з січнем-листопадом 2017 року зменшилися на 12,1 %.

Обсяг імпорту товарів склав 251,2 млн дол. США, що на 4,4 % більше аналогічного періоду попереднього року.

Негативне сальдо становило 62,2 млн дол. США (за аналогічний період 2017 року сальдо негативне – 25,7 млн дол. США).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,75 (по Україні – 0,83).

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 74 країнами світу.

За інформацією Головного управління статистики у Луганській області, до країн Європейського Союзу експортовано 37,4 % усіх товарів (у січні-листопаді 2017 року – 49,8 %), до Росії – 25,7 % (24,9 %).

Найбільші обсяги експортних поставок також здійснювалися до Польщі – 10,8 % від загального обсягу експорту, Білорусі – 10,1 %, Франції – 6,6 %, Болгарії – 6,2 %, Індії – 6,1 %, Німеччини – 4,7 %, Узбекистану – 4,5 %.

Валютна виручка від експортних поставок паперу та картону у січні-листопаді 2018 року становила 84,3 млн дол. США, або 44,6 % експорту всіх товарів, продукція хімічної промисловості – 31,8 млн дол. США (16,8 %), жири та олії тваринного або рослинного походження – 18,7 млн дол. США (9,9 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 12,3 млн дол. США (6,5 %), готові харчові продукти – 11,9 млн дол. США (6,3 %), продукти рослинного походження – 8,1 млн дол. США (4,3 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 7,1 млн дол. США (3,7 %), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – 4,6 млн дол. США (2,4 %), перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння – 4,3 млн дол. США (2,3 %), котли та машини – 3,0 млн дол. США (1,6 %).

Припинення експорту чорних металів та збільшення частки експорту продукції сільського господарства призвело до географічного перерозподілу експорту області: зменшилась частка країн ЄС (одним із основних експортних товарів до цих країн були чорні метали). Відбулося зменшення часток у загальному експорті таких країн як Угорщина, Чехія, Румунія, Словаччина, Естонія та почала зростати частка країн Азії (постачання продукції сільського господарства) – збільшення часток у структурі експорту таких країн як Індія, Узбекистан, Саудівська Аравія, Філіппіни, Китай, Ірак.

Серед країн – торгових партнерів експортні поставки найбільш зросли до таких країн, як Сербія, Бельгія, Ірак, Лівія, Азербайджан, Казахстан, Колумбія,

Індія, Філіппіни, Йорданія, Німеччина, Нідерланди, Узбекистан, Грузія, Марокко.

З країн ЄС імпортовано 22,5 % усіх товарів (у січні-листопаді 2017 року – 20,7 %), з Росії – 64,6 % (69,1 %).

Найбільші імпортні надходження, крім Росії, здійснювалися з Німеччини – 6,9 % від загального імпорту, Польщі – 5,8 %, Франції – 3,4 %, Китаю – 2,8 %, Саудівської Аравії – 2,5 %, Білорусі – 1,6 %, Чехії та Республіки Корея – по 1,2 %, Угорщини – 1,0 %, США та Литви – по 0,9 %.

Загалом значна частка імпорту товарів з Росії пояснюється тим, що основу цієї продукції складає сировина для енергетики, хімічної та целюлозно-паперової промисловості (палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки, продукти неорганічної хімії, органічні хімічні сполуки, пластмаси, полімерні матеріали, маса з деревини, руди).

Імпортні надходження мінеральних продуктів у січні-листопаді 2018 року становили 101,5 млн дол. США, або 40,4 % імпорту всіх товарів, продукції хімічної промисловості – 35,9 млн дол. США (14,3 %), маси з деревини – 36,4 млн дол. США (14,5 %), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них – 31,0 млн дол. США (12,3 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 12,5 млн дол. США (5,0 %), котли та машини – 7,3 млн дол. США (2,9 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 4,9 млн дол. США (1,9 %), паперу та картону – 4,4 млн дол. США (1,7 %), засобів наземного транспорту – 4,1 млн дол. США (1,6 %), недорогочінні метали та вироби з них – 3,9 млн дол. США (1,6 %), живі тварини, продукти тваринного походження – 2,3 млн дол. США (0,9 %).

Імпортні поставки порівняно з аналогічним періодом минулого року найбільш зросли із Грузії, Словенії, Бразилії, Казахстану, Болгарії, Індії, Саудівської Аравії, Мексики, Норвегії, Угорщини.

З огляду на нинішні складні економічні умови, облдержадміністрацією здійснюється низка заходів щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності:

- залучення суб'єктів малого та середнього бізнесу до експортної діяльності;
- проведення інформаційної підтримки бізнес-кіл щодо умов виходу на зовнішні ринки, пошуку торговельних партнерів, участі у навчальних заходах;
- надання допомоги місцевим виробникам у пошуку міжнародних бізнес-партнерів, у тому числі шляхом участі у виставкових заходах, форумах тощо;
- інформування місцевих бізнес-кіл про комерційні пропозиції закордонних партнерів, можливості участі у міжнародних закупівлях.

Протягом грудня 2018-січня 2019 року суб'єкти господарювання області поінформовано про:

- 3 міжнародні виставкові заходи за кордоном (Німеччина, Туреччина, Угорщина) та 3 календаря міжнародних виставкових заходів за кордоном (Словенія, Канада, Туркменістан);
- 2 міжнародні форуми, у тому числі 1 за кордоном (Польща);
- 3 навчальні заходи, у тому числі 1 за кордоном (Німеччина);

– 10 комерційних пропозицій іноземних компаній (Франція, Велика Британія, Ізраїль, Бразилія, ПАР, Ефіопія, Словенія, Саудівська Аравія, Чехія).

Крім цього, підготовлено 4 випуски «Щотижневика експортера», доповнено спеціальні видання «Довідник корисних посилань для діючих експортерів та початківців» та «PromoteYourExport», які направлено 110 підприємствам-експортерам та потенційним експортерам області.

4. Внутрішній ринок (внутрішня торгівля, цінова ситуація).

Оборот роздрібною торгівлі (до якого включено роздрібний товарооборот підприємств роздрібною торгівлі, розрахункові дані щодо обсягів продажу товарів на ринках та фізичними особами-підприємцями) у 2018 році склав 8176,9 млн грн, що у порівняних цінах становить 126,8 % до 2017 року.

Обсяг роздрібного товарообороту підприємств, що здійснюють діяльність із роздрібною торгівлі, у 2018 році становив 4361,0 млн грн, що у порівняних цінах становить 122,9 % до 2017 року.

Індекс споживчих цін на споживчому ринку Луганської області у листопаді 2018 року до грудня попереднього року становив 109,3 %, що менше загальнодержавного на 0,5 в.п. (по Україні–109,8 %).

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики, у грудні 2018 року на споживчому ринку області ціни на продукти харчування та безалкогольні напої зросли на 2,2 %.

Найбільше на 15,6 % подорожчали овочі. На 6,9 % стало дорожче молоко, на 2,2 % – масло, на 2,1 % – сир і м'який сир (творог), на 1,6 % – хліб, кисломолочна продукція, на 1,5 % – сало, на 1,4 % – сметана, на 0,9 % – чай, на 0,8 % – риба та продукти з риби, на 0,7 % – м'ясо та м'ясопродукти, маргарин, на 0,6 % – кондитерські вироби з борошна, на 0,5 % – макаронні вироби, шоколад, кава, на 0,4 % – олія соняшникова, на 0,2 % – кондитерські вироби з цукру, на 0,1 % – продукти переробки зернових. Підвищення цін на хліб, хлібопродукти та макаронні вироби в основному спричинено подорожчанням зерна та борошна, що в свою чергу пов'язано із зменшенням врожаю якісної сировини через несприятливі погодні умови у 2018 році.

Водночас на 1,4 % подешевшав рис, на 1,2 % – цукор, на 0,9 % – яйця, на 0,4 % – фрукти.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби зросли на 1,2 %, у т.ч. тютюнові вироби – на 1,8 %, алкогольні напої – на 0,4 %.

Зростання цін (тарифів) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива на 0,5 % відбулося, головним чином, за рахунок підвищення цін на гарячу воду, опалення на 1,8 %, послуги з утримання та ремонту житла – на 1,5 %.

Зниження цін на транспорт у цілому на 1,8 % спричинено насамперед здешевленням палива та мастил на 6,1 %. Водночас проїзд в автодорожньому пасажирському транспорті подорожчав на 0,8 %.

У сфері зв'язку ціни зросли на 0,7 %, головним чином, за рахунок подорожчання мобільного зв'язку на 2,3 %.

Цінова ситуація на ринку палива.

За даними моніторингу середніх споживчих цін на товари (послуги) у грудні 2018 року середня роздрібна ціна на бензин марки А-95 становила 30,79 грн/л (середня по Україні – 30,43 грн/л) і збільшилася порівняно з груднем 2017 року на 8,4 % (по Україні – на 8,1 %).

Дизельне паливо у грудні 2018 року коштувало 30,71 грн/л (по Україні – 30,21 грн/л) та порівняно з груднем 2017 року подорожчало на 17,2 % (по Україні – на 17,1 %).

Обсяг послуг, реалізованих споживачам підприємствами сфери послуг у III кварталі 2018 року становив 1070,9 млн грн, що на 23,7 % більше аналогічного періоду 2017 року (III квартал 2017 року – 865,6 млн грн).

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, у структурі обсягу реалізованих послуг найбільшу питому вагу мали послуги телекомунікацій (електрозв'язку) (50,2 %), діяльності у сферах архітектури та інжинірингу, надання послуг технічного консультування (12,6 %), послуги вантажного автомобільного транспорту та перевезення речей (6,1 %), складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту (6,4 %).

Обсяг послуг, реалізованих населенню, становив 514,2 млн. грн, що на 8,2 % більше показника 2017 року. Частка таких послуг становила 48,0 % від загального обсягу реалізованих послуг.

На збільшення загального обсягу реалізованих послуг у ринкових цінах за 3 квартал 2018 року, порівняно з відповідним періодом минулого року, вплинуло підвищення собівартості послуг, зростання мінімальної заробітної плати та цін на ресурси (матеріали) і комунальні послуги.

Основними причинами подорожчання товарів є:

- підвищення собівартості виробництва, зокрема, внаслідок зростання цін на енергоносії та інших комунальних послуг;
- зростання цін на пально-мастильні матеріали з відповідним збільшенням витрат на логістику;
- валютні коливання курсу гривні, які призводять до зміни ціни імпортованих продуктів;
- зростання світових цін і зовнішнього попиту на вітчизняні продукти харчування (зокрема, м'ясомолочної групи), нестабільна ситуація в тваринництві, спалахи хвороб тварин;
- скорочення площ посіву овочів «борщового набору», використання аграріями менш якісних посадкових матеріалів та дешевих засобів захисту від гризунів;
- зростання мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв зміни в законодавстві з 02.10.2018 відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 р. № 957».

Для залучення на споживчий ринок області додаткових ресурсів продовольчої продукції, більш повного та різноманітного його насичення і задоволення потреб споживачів сільськогосподарською продукцією та

продуктами її переробки, іншими продуктами харчування проводяться ярмарки за участю безпосередніх місцевих товаровиробників.

Так, у районах і містах області з початку поточного року було проведено 894 продовольчі ярмарки, на яких реалізовано 3,9 тис. тонн продукції місцевих сільгоспвиробників на суму 71,8 млн грн.

З метою відстеження та аналізу цінової ситуації на продовольчому ринку області проводиться щодакдний моніторинг середніх рівнів цін на продовольчих ринках та підприємствах торгівлі на основні продовольчі товари на території області, підконтрольній українській владі, зокрема на хліб та хлібобулочні вироби, молоко, крупи, яйця курячі, овочі тощо (за оперативними даними міських рад міст обласного значення та райдержадміністрацій) та щомісячний моніторинг цінової ситуації на основні види продовольчих товарів на споживчому ринку у Луганській області (за даними Державної служби статистики України).